

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
over de chloor- en monochloorazijn (MCA)fabrieken
te Delfzijl door Akzo Nobel Chemicals B.V.

21 maart 2003

1325-24

ISBN 90-421-1143-7
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	2
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	2
3.1 Probleemstelling	2
3.2 Doel.....	3
3.3 Besluitvorming.....	3
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	4
4.1 Algemeen	4
4.2 Alternatieven	5
4.3 Nulalternatief.....	5
4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	6
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN	7
5.1 Algemeen	7
5.2 Externe veiligheid.....	8
5.3 Emissies naar lucht	8
5.4 Emissies naar water.....	9
5.5 Energie en reststoffen	9
5.6 Overige milieueffecten.....	10
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	10
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	10
8. EVALUATIEPROGRAMMA	11
9. VORM EN PRESENTATIE	11
10. SAMENVATTING VAN HET MER	12

1. INLEIDING

Akzo Nobel Chemicals BV, locatie Delfzijl, (verder aangeduid met Akzo) heeft het voornemen om een nieuwe chloorfabriek te bouwen op hun locatie in Delfzijl met een capaciteit van maximaal 110.000 ton/jaar, alsmede om een mono-chloorazijnzuur(MCA)fabriek met een capaciteit van maximaal 70.000 ton/jaar aan te leggen. Feitelijk betekent dit de verplaatsing van de chloorproductie en -verwerking van Hengelo naar Delfzijl. Hierdoor zullen de chloortransporten in Nederland tot een minimum worden beperkt en zullen er in de toekomst alleen nog incidentele transporten plaatsvinden. Voor deze beide activiteiten – de oprichting van een geïntegreerde chemische installatie – geldt een m.e.r.-plicht op grond van het gewijzigde Besluit m.e.r. 1994, onderdeel C van de bijlage, categorie 21.6.

Bij brief van 13 januari 2003 is de Commissie voor de milieueffectrapportage in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 15 januari 2003².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieumomstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie acht een nadere toelichting van de verplaatsing van de chloorproductie en -verwerking van Hengelo naar Delfzijl van belang. Het MER dient een overzicht te bevatten van de te verwachten effecten op het milieu van de verplaatsing van de chloorproductie en de MCA-productie alsmede de alternatieven daarvoor. Naast de externe veiligheid, zijn de emissies naar de lucht en naar water van groot belang. Tevens dienen de mogelijke milieugevolgen van deze beide fabrieken voor met name de Waddenzee in beeld gebracht te worden.

Daarnaast acht de Commissie het van belang dat de huidige chloortransporten alsmede de toekomstige chloortransporten in het MER worden beschreven. Hierbij dient ingegaan te worden op de aan de chloortransporten verbonden risico's.

In het MER dienen mogelijkheden beschreven te worden om de chloortransporten naar Delfzijl – er is kennelijk alleen sprake van een aanvoerbehoefte en niet van een afvoerbehoefte – tot nul te reduceren.

Het is belangrijk dat de informatie uit het MER voor een ieder toegankelijk is. In de praktijk blijkt dit regelmatig niet het geval te zijn. Een goede samenvatting kan een zeer belangrijke bijdrage leveren aan de overdracht van informatie. Om deze reden zal de Commissie, meer dan tot nu toe het geval was, bij haar oordeel over het MER de inhoud en presentatie van de informatie in de samenvatting meewegen. Hiervoor wordt derhalve extra aandacht gevraagd.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling

De aanleiding en de ontwikkelingen die tot het initiatief hebben geleid, moeten worden beschreven. De informatie uit de startnotitie (§ 2.1) kan als basis gebruikt worden voor de beschrijving.

Het volgende punt in de probleemstelling verdient een nadere uitwerking en toelichting: de startnotitie meldt op pagina 10, dat uit veiligheids-, ruimtelijk en economisch perspectief een verplaatsing van de chloorproductie en verwerking (MCA-fabriek) van Hengelo naar het Chemiepark te Delfzijl het beste bij de op pagina 10 genoemde uitgangspunten aansluit.

Tevens zou in het MER kunnen worden aangegeven waarom twee (kleinere) chloorfabrieken in Hengelo en Delfzijl, die helemaal zijn afgestemd op de lokale behoefte, al dan niet tot de mogelijkheden behoren⁵.

De samenhang tussen de voorgenomen activiteit in Delfzijl en de (veranderingen op de) andere productielocaties van Akzo voor chloor dient te worden beschreven.

3.2 Doel

Uit de probleemstelling moet een concrete en duidelijke omschrijving van het doel worden afgeleid. Het doel van de activiteit is in de startnotitie voldoende beschreven. In het MER moeten ook de doelen ten aanzien van milieubescherming en -verbetering worden aangegeven. Doelen moeten zodanig worden beschreven, dat ze kunnen dienen voor de afbakening van te beschrijven alternatieven. Met het oog op het volwaardig meewegen van het milieubelang in de besluitvorming moet aangegeven worden welke ruimte de gestelde doelen laten voor het ontwikkelen van alternatieven die gunstig zijn voor het milieu.

3.3 Besluitvorming

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) gelden bij dit voorplan. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp) plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. Aangegeven moet worden of er in (de omgeving van) het studiegebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen (zoals de Waddenzee en het Dollardgebied).

De consequenties hiervan voor de ontwikkeling van alternatieven moeten eveneens worden aangegeven. Tevens moet beschreven worden welke maatstaven voor de afweging van alternatieven⁶ (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid worden ontleend. Daarbij dient tevens te worden ingegaan op de nieuwe normen voor luchtkwaliteit die naar verwachting binnenkort in werking zullen treden op grond van de Europese kaderrichtlijn luchtkwaliteit⁷, en op de consequenties die deze zullen of kunnen hebben voor het voornemen. Voor geluid is de, in het kader van het zonebeheer (Wet geluidhinder) van het industrieterrein Delfzijl toe te kennen, geluidruimte (binnen de geldende grenswaarden voor dit industriegebied als geheel) een belangrijk toetsingscriterium. Tevens dient in het MER aandacht besteed te worden aan het Eems-Dollart-Milieuprotocol⁸ en vooral in hoeverre dit protocol voor wat betreft deze activiteit van toepassing is. Indien dat het geval is, dient

⁵ Zie tevens bijlage 4, inspraakreactie nummer 10, ten aanzien van opmerkingen over de probleemstelling.

⁶ Zie ook hoofdstuk 6 van dit advies.

⁷ De eerste dochtterrichtlijn is de Richtlijn 1999/30/EG van de Raad van 22 april 1999 betreffende grenswaarden voor zwaveldioxide, stikstofdioxide, stikstofoxiden, zwevende deeltjes en lood in de lucht.

⁸ Zie tevens bijlage 4, inspraakreactie nummer 3, op pagina 2 ten aanzien van het Ems- Dollart- Umweltprotokoll.

beschreven wat de consequenties zijn van dat protocol voor deze voorgenomen activiteit.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor de vergunningverlening in het kader van de Wet milieubeheer (door Gedeputeerde Staten van Groningen, tevens coördinerend bevoegd gezag) en in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren en de Wet op de waterhuishouding (door Rijkswaterstaat, Directie Noord-Nederland), alsmede voor een Wet verontreiniging oppervlaktewaterenvergunning bij het Waterschap Hunze en Aa's.

Het moet duidelijk zijn volgens welke procedure en welk tijdpad de vergunningverlening zal geschieden en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zullen zijn betrokken. Tot slot kunnen de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu, mede aan de hand van blok-schema's, massabalansen en energiebalansen. De hinder door incidenten verdient bijzondere aandacht. Hiertoe dienen incidentele bronnen (met emissies en immissies) die verantwoordelijk zijn voor de overlast te worden beschreven.

Het verdient aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden tijdens normale en bijzondere bedrijfsomstandigheden (zoals opstarten, onderhoud en storingen/calamiteiten).

De fasering van het voornemen – de aanleg van de beide fabrieken – dient beschreven te worden, tezamen met een indicatie van het te volgen tijdpad. Hierbij dient aandacht geschonken te worden aan het aantal chloortransport-

ten in de tijd. Tevens dient er aandacht geschonken te worden aan de afbraak van de bestaande installaties⁹.

Preventieve en mitigerende maatregelen

Bij elk alternatief moet worden aangegeven welke preventieve en mitigerende maatregelen worden getroffen (bijvoorbeeld maatregelen om de overlast buiten het industriegebied te voorkomen) en wat het effect van de betreffende maatregel is op de emissies naar het milieu. Aangegeven moet worden op welke wijze het BAT-principe een rol heeft gespeeld bij het ontwerpen van de (diverse onderdelen van de) installatie.

4.2 Alternatieven

De keuze van de alternatieven moet worden gemotiveerd. In het MER zijn vooral de milieuargumenten voor deze keuze van belang. Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief is verplicht.

In de startnotitie is een aantal uitvoeringsalternatieven genoemd. In aanvulling hierop vraagt de Commissie aandacht voor de volgende punten:

- Technische en operationele maatregelen ter beperking of voorkoming van incidentele chlooremisies.
- Alternatieve koeltechnieken in het productieproces, gezien de verschillende uitwerkingen voor de Chloor- en de MCA-fabriek.
- Eventuele aanvullende maatregelen ter bescherming van de Waddenzee¹⁰, zoals bijvoorbeeld materiaalkeuze, hergebruik van stoffen en waterstromen.
- Eventuele synergie (restwarmte).
- Transportvarianten (over water).

4.3 Nulalternatief

In de startnotitie wordt aangegeven dat het nulalternatief geen reëel alternatief is omdat daarmee niet aan de afspraken, die met de rijksoverheid zijn gemaakt, kan worden voldaan. De Commissie onderschrijft deze opvatting en derhalve hoeft in het MER geen nulalternatief te worden uitgewerkt. In paragraaf 5 van dit advies zal wel de bestaande toestand en de autonome ontwikkeling aan de orde komen, die als referentie voor de voorgenomen activiteiten zal dienen.

⁹ De afbraak van de bestaande installaties maakt geen deel uit van de voorgenomen activiteit en daarom hoeven daar geen alternatieven en/of varianten ontwikkeld te worden.

¹⁰ Zie tevens bijlage 4, inspraakreactie nummer 2, inzake de bescherming van de Waddenzee.

4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Het MMA kan worden opgebouwd uit elementen uit de uitvoeringsalternatieven (zie § 4.2) die de beste mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu bieden.

5. **BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN**

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

5.1 Algemeen

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Tot de autonome ontwikkeling wordt ook de afbraak van de bestaande installaties gerekend (en eventuele noodzakelijke vervangende voorzieningen). Bij de beschrijving van de autonome ontwikkeling moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan de vestiging van andere industrieën, dan wel de uitbreiding van bestaande bedrijven.

De beschrijving van de huidige milieutoestand en de autonome ontwikkeling moet betrekking hebben op dezelfde milieuaspecten als die in § 5.2 t/m 5.6 aan de orde komen¹¹.

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (externe veiligheid, lucht, geluid, water) kan de omvang van het studiegebied verschillen.

Milieugevolgen

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;

¹¹ Voor geluid geldt hierbij de emissiebeschrijving zoals volgt uit het zonebeheer van het industrieterrein Delfzijl, genaamd "situatie na sanering, incl. toekomst" van de provincie Groningen als logische keuze voor voornoemde beschrijving.

- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed (bijvoorbeeld vermindering van het aantal chloortransporten en vermindering van emissies en afvalstromen van de chloor- en MCA-productie elders);
- bij onzekerheden over effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd of een 'worst case scenario' worden gepresenteerd;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- vooral moet er aandacht besteed worden aan die effecten die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden.

5.2 Externe veiligheid

In het MER zal een analyse van de risico's van de chloorfabriek en de MCA-fabriek moeten worden opgenomen. Daarbij dienen de methoden te worden gehanteerd die ook in het kader van het BRZO worden gebruikt alsmede de aanwijzingen die onder andere zijn neergelegd in het Paarse Boek (CPR RE-18E). Er zal moeten worden weergegeven wat het aandeel van de verschillende onderdelen van de beide fabrieken is in het risico. Tevens moet worden aangegeven wat het risico van de chloorfabriek en de MCA-fabriek bijdraagt aan het risico van de gehele inrichting.

Aangegeven moet worden welke maatregelen zijn genomen om de risico's zoveel als redelijk mogelijk is te beperken en welke maatregelen worden voorgesteld in geval van calamiteiten en hoe deze zijn verwerkt in het rampen- en rampenbestrijdingsplan.

Naast het risico voor de omwonenden in de nabijgelegen woongebieden dient te worden aangegeven wat het risico van de installaties is voor de werknemers van de buurbedrijven.

Ook dient - in kwalitatieve zin - aangegeven te worden welke gevolgen de aanleg van de chloorfabriek en de MCA-fabriek hebben voor de risico's van het transport, waarbij aandacht gegeven moet worden aan de ontwikkeling van de transportbewegingen van chloor in Nederland en de risico's daarvan. Tenslotte dient er een risicoanalyse gemaakt te worden in relatie tot de Waddenzee. Welke effecten kunnen er optreden met betrekking tot de Waddenzee in geval van calamiteiten?

5.3 Emissies naar lucht

De emissiebronnen dienen in kaart te worden gebracht met een overzicht van de aard en hoeveelheid van de uitstoot van stoffen, met name van chloor, stikstofoxiden (NO_x) en waterstof. Het gaat om emissies bij op- en overslag, tijdens het proces, en ten gevolge van verbranding en affakkelen. De maatregelen die genomen worden om de incidentele emissies van chloor tot een minimum te beperken, moeten opgenomen worden in het MER. Aangetoond moet worden dat emissies naar lucht binnen de wettelijke normen (NER, BEES) zullen blijven. Ook de emissies bij uitzonderlijke bedrijfsomstandigheden, dienen beschreven te worden. In het MER moet beschreven worden op welke wijze de diffuse emissies zoveel mogelijk kunnen worden gereduceerd. In het MER dient tevens een goed werkend monitoring- en onderhoudsprogramma beschreven te worden.

5.4 Geluid

De bronsterkten van de te onderscheiden installaties en installatieonderdelen zullen naar verwachting opgenomen worden in een akoestisch rekenmodel dat ingepast kan worden in het bestaande zonebeheermodel van het industriegebied. De bronsterkten dienen daarbij gepresenteerd te worden met achtergrondinformatie (elders gemeten, empirisch bepaald et cetera). De gekozen geluidreducerende voorzieningen dienen per relevante geluidbron beschreven te worden. Bij de presentatie van immissieberekeningen¹² met vermelding van deelbijdragen van afzonderlijke installaties, dient inzicht gegeven te worden in het volgende:

- de afzonderlijke bijdrage van het initiatief aan het totaal aan industrie­geluid ten gevolge van industrieterrein Delfzijl;
- de effecten van de gekozen wijze van geluidbeheersing op de totale (nieuwe) geluidbelasting ten gevolge van het initiatief en in relatie tot het overig (bestaande) industrie­geluid;
- de inpasbaarheid binnen de beschikbare akoestische ruimte (zie paragraaf 3.3.).

5.5 Emissies naar water

De hoeveelheden, herkomst, aard en samenstelling van de te onderscheiden afvalwaterstromen dienen in het MER te worden beschreven, evenals de wijze en punten van lozing van de (gecombineerde) effluenten en de te hanteren monitoringssystemen. Daarbij dient tenminste aandacht te worden gegeven aan de thermische lozingen en concentraties en vrachten van zouten(chloride, sulfaat), oxiderende verbindingen (hypochloriet, chloraat, bromaat et cetera), metalen (Ni, Cr), zuurstofbindende stoffen en de gechloreerde koolwaterstoffen (CKW's). Verder dient het MER het totale waterverbruik, de wijze waarop schone en vuile stromen gescheiden worden gehouden en de opslagsystemen voor eventuele calamiteiten te worden beschreven. Tenslotte dient het MER de effecten van deze lozingen op de kwaliteit van het ontvangende water en de waterbodem en de waterzuiveringsinstallatie te beschrijven.

5.6 Energie en reststoffen

In het MER dient aandacht geschonken te worden aan de energie-efficiëntie van de beide processen. De te nemen maatregelen voor een optimaal energieverbruik moeten worden beschreven. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de uitgeoefende energie optimalisatiestudies. Mogelijk meer energiezuinige procesuitvoeringen dienen beschreven te worden. Beschreven moet worden op welke wijze afvalstoffen uit het proces nuttig kunnen worden hergebruikt of hoe milieuhygiënisch acceptabele verwerking gegarandeerd wordt. Hierbij kan met name gedacht worden aan de reststoffen uit de chloorscrubber.

¹² Bij de te berekenen langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus $L_{A,LT}$ en maximale geluidniveaus $L_{A,max}$ dient onderscheid gemaakt te worden tussen de dag-, avond- en nachtperiode, waarbij de voorgeschreven "Handleiding meten en rekenen industrielawaai" (versie 1999) in acht dient te worden genomen.

5.7 Overige milieueffecten

De milieugevolgen van de afbraakfase, inclusief de kans op verstoring dan wel reeds aanwezige bodemverontreinigingen, de verkeersaantrekkende werking van het initiatief (toename van het aantal transportbewegingen op en rondom het terrein) en de hieraan gerelateerde mogelijke geluidhinder in nabijgelegen gebieden dienen in het MER te worden beschreven. Indien daarentegen naar verwachting tevens sprake zal zijn van reductie van geluidbelasting in woongebieden ten gevolge van het wegvallen van nachtelijk railverkeer (chloortransport) dient dit tevens beschreven te worden.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken, waarbij zowel de effecten op/nabij de productie- en verwerkingslocatie te Delfzijl in beschouwing worden genomen, maar ook de effecten van de chloor- en overige transporten. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De provincie Groningen, Rijkswaterstaat Directie Noord-Nederland en het Waterschap Hunze en Aa's moeten bij de besluiten aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat Akzo in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het MMA;
- belangrijke leemten in kennis.

Vanwege het grensoverschrijdende karakter van dit project is het van belang om bepaalde essentiële informatie ook in het Duits te laten vertalen. De samenvatting dient in ieder geval in het Duits te worden vertaald. Tevens strekt het tot aanbeveling om alle passages in het MER die concreet over het Duitse grondgebied gaan te laten vertalen. Maar het zou ook goed zijn om de voorgenomen activiteit en alle mogelijke milieugevolgen zoals beschreven in het MER in het Duits te laten vertalen.